

המה שנראית עמוקה מן הצל כך הנגע עמוק מהבשר⁽³⁴⁾, ואי נימא דחרוץ במקום בשר הוי מום, וליכתב רחמנא "חרוץ" ולא בעי למיכתב "גרב", ואנא אמינא, ומה "חרוץ" דלא מאים הוי מומא. גרב המאים לא כל שכן!

אלא ודאי להכי כתב רחמנא "גרב", למימר דחרוץ במקום בשר לא הוי מומא! ולכן אין הגרב בכלל חרוץ ואיצטריך למיכתב.

שינו במשנה: רבי ישמעאל אומר אין לך מום גדול מזה⁽³⁵⁾. ומבארין טעמא דרבי ישמעאל דמקום הנקבות הוי מום באנדרוגינוס על אף שהחריץ אינו במקום עצם:

כאביי לא אמר, משום כי "חרוץ" דומיא "דשבור" לא אמרינן [ולא בעינן "חרוץ" במקום עצם].

כרבא נמי לא אמר, דילמא הני מילי דחרוץ במקום בשר לא הוי מומא, היכא דלא מינכרא כל כך כגון חריץ של גרב. אבל היכא דמינכר טפי החריץ כנקבות של בהמה, מום רע קרינא ביה! אף על פי שהוא במקום בשר.

בעי רבא מאי טעמא דרבי ישמעאל?

מא-ב

האם מיפשט פשיטא ליה דאנדרוגינוס בכור הוא, דהוא מין זכר, ומומו עמו דהוא "חרוץ" במקום נקבות.

או דלמא, ספוקי מספקא ליה אם זכר הוא

שאין שוחטין עליהם לא במקדש ולא במדינה, הוינן בה: בשלמא טומטום, במקדש לא קרב, דילמא נקבה היא, שאינה קדושה בככור וכיון שהוא מקריבה לשם בכור הרי הוא מביא חולין לעזרה.

וכן בשלמא במדינה לא נשחט, דלמא זכר הוא וקדוש בככורה ולית בה מומא.

אלא אנדרוגינוס, בשלמא במקדש לא קרב, דילמא נקבה היא, והוא מקריבו בתורת בכור.

אלא במדינה מאי טעמא אינו נשחט? נהי נמי דזכר הוא, כלומר שאפילו על הצד שהוא בכור מכל מקום הוא בעל מום, שהרי תעשה נקבות שלו כמין חריץ שבגוף הבכור וישחוט עליה, דהא כתיב: "עורת או שבור או חרוץ".

ומתריצין: אמר אביי: אמר קרא: "או שבור או חרוץ". ודרשינן: "חרוץ" דומיא "דשבור", מה "שבור" דקרא, במקום עצם [שהרי לא שייך שבור בבשר] אף "חרוץ" במקום עצם. ולהכי מקום נקבות לא הוי מום לשחוט במדינה.

רבא אמר: בלא ההקש משבור נמי לא מצית אמרת דחרוץ במקום בשר הוי מומא.

דאי סלקא דעתך חריץ במקום בשר הוי מומא, תקשי, מכדי, כיון דאמר מר: "גרב", זהו חרס, ואם כן נגע הוא, ובודאי מיחרץ חריץ, כדכתיב בפרשת נגעים: "ומראהו עמוק מן העור", דהיינו כמראה

35. עפ"י הרש"ש

34. הקשה הגר"ז דהא אינו עמוק במציאות אלא במראה ואמאי איקרי חרוץ?